

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

11 – 13 жовтня 2018 р.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА

ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

м.Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції 11-13 жовтня 2018 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2018. – 327 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Каламан О.Б. – директор ННПЕіМ ім.Г.Е.Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - к.с.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 2 від 02.10.2018 р.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Васильєва О.О., кандидат фізико-математичних наук, доцент
Запорізький національний технічний університет

Аграрний сектор залишається динамічною та перспективною галуззю української економіки, агропромисловий комплекс України є однією з найбільш ефективних та прибуткових сфер, незважаючи на те, що офіційна статистика не враховує тіньовий оборот сільськогосподарської продукції, який, за оцінками, тільки на ринку зерна сягає мінімум 20%.

Останнім часом нарощується обсяг виробництва та експорту зернових культур, що відкриває перспективи завоювання продовольчого ринку Європейського Союзу. За інформацією Світового Атласу Даних [1], за індексом виробництва продуктів харчування у 2016 році (у порівнянні з 2004-2006 рр.) Україна займає 14-е місце в світі: 169,1%, Російська Федерація – 34-е місце (147,5%), Білорусь – 59-е (133,9%), Польща – 102-е (117,6%), Молдова – 157-е (97,4%).

Потенціал зростання ефективності сільського господарства сконцентрований на можливостях підвищення рівня урожайності, Україна істотно відстає по продуктивності сільськогосподарської праці. Продуктивність праці в галузі сільського господарства України значно нижча навіть у порівнянні з країнами пострадянського простору та деякими країнами-сусідами (рис.1). Додана вартість у сільському господарстві на одного працюючого у 2017 році в Україні складала 4784 доларів США, в Чехії – 28570, в Німеччині – 38501, в Австралії – 92770, в Аргентині – 321316 доларів США.

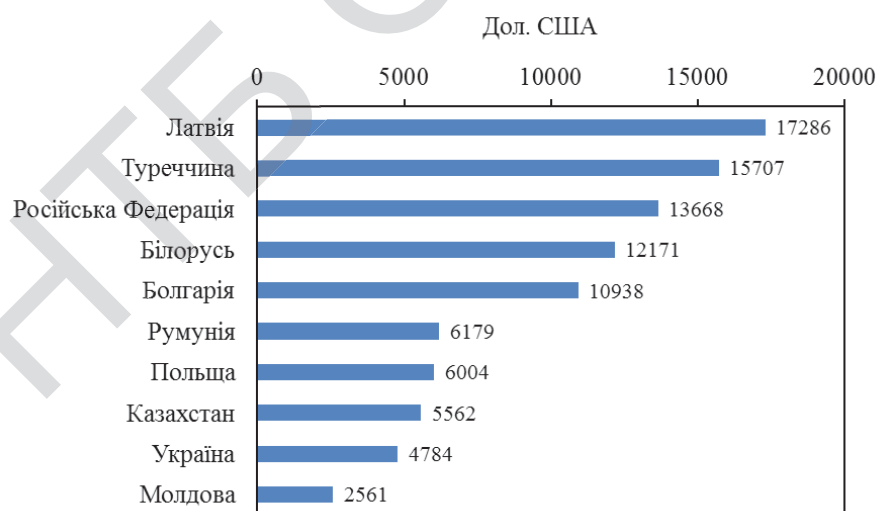

Рис.1 - Додана вартість у сільському господарстві на одного працюючого у 2017 році (в постійних цінах 2010 року), дол. США [1]

Продуктивність праці у сільському господарстві є не тільки ключовим фактором конкурентоспроможності економіки, оскільки визначає обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, а й фактором підвищення добробуту населення та розвитку суспільства, адже зростання продуктивності

праці призводить до збільшення суспільного продукту на душу населення, що означає підвищення рівня споживання й рівня життя [2, с.81].

Рівень продуктивності праці визначає ефективність використання всіх ресурсів, у тому числі живої праці, аналіз динаміки продуктивності праці у взаємозв'язку із чисельністю зайнятого населення дозволяє виявити тенденції економічного зростання [3, с.107]. Позитивна динаміка продуктивності праці у сільському господарстві відбувається на тлі постійного вивільнення робочої сили (рис.2), що обумовлене як скороченням некваліфікованої праці за рахунок механізації та інтенсифікації виробництва, так і соціально-демографічними чинниками. Складна демографічна ситуація, несприятлива вікова структура, міграційний відтік працездатної частини населення та інші чинники зумовили скорочення чисельності сільського населення. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства сьогодні у понад половини загальної кількості сіл відсутні фельдшерсько-акушерські пункти, лише третина забезпечена дитсадками, школами — 41%. Дороги з твердим покриттям мають тільки 58% сіл, дорожнє освітлення — 33%, обладнання газом становить 84%. Мешканці багатьох сіл не мають гарантованих джерел якісного водопостачання, зростає кількість неорганізованих звалищ побутових та промислових відходів. Невирішеність житлових проблем — одна з причин відтоку з села молодих фахівців, більшість сільських жителів не в змозі придбати собі житло [4].

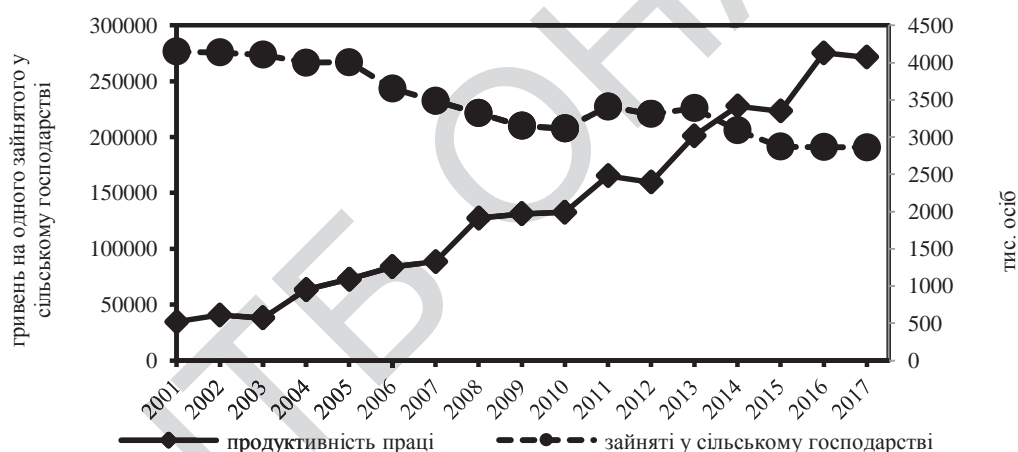

Рис.2 – Динаміка продуктивності праці та кількості зайнятих у сільському господарстві [5]

Продуктивність праці безпосередньо пов'язана із заробітною платою, яка дозволяє оцінювати соціальні стандарти, орієнтує виробничий персонал на пошук і реалізацію підвищення якості та зниження собівартості продукції за рахунок економії ресурсів, підвищення інтенсивності праці, впровадження інновацій та ін. Заробітна плата у сільському господарстві останнім часом зростає, хоч і залишається однією з найнижчих серед інших видів економічної діяльності, у 2017 році вона становила 85 % від середньої по галузях економіки і складала 6057 гривень [5].

Співвідношення темпів росту продуктивності та оплати праці у сільському господарстві свідчить про негативні тенденції в створенні можливостей для нарощування темпів виробництва, оскільки темпи зростання продуктивності

праці відстають від темпів зростання заробітної плати, тобто не створюються реальні економічні умови для підвищення заробітної плати (рис. 3).

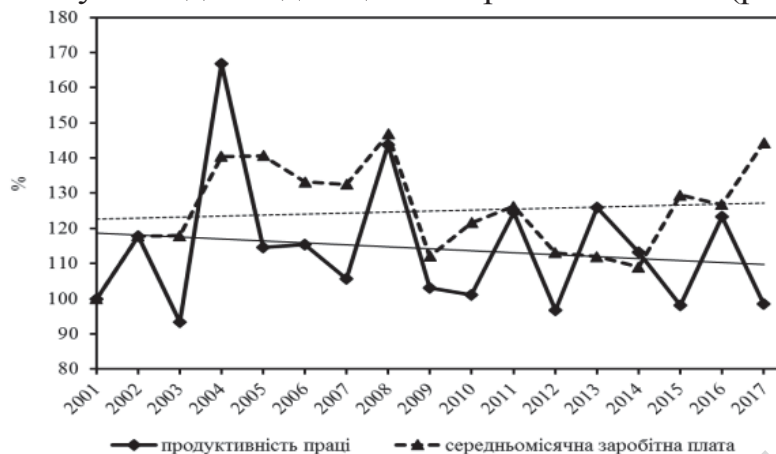

Рис.3 – Індекси продуктивності праці та середньомісячної заробітної плати у сільському господарстві, у % до попереднього року [5]

В значеннях індексів продуктивності праці спостерігаються істотні коливання, що можуть бути пов'язані зі зростанням витрат на виробництво продукції та сезонністю виробництва (наприклад, посівний матеріал, добрива, техніка, закупаються в одному календарному році, а урожай, що визначає обсяг продукції, отримується в наступному). Тобто темпи зростання витрат опережають темпи зростання обсягу отриманої продукції.

На рівень продуктивності праці впливають як економічні, так і соціальні чинники: конкуренція, нововведення та інновації, організація праці, умови праці, кваліфікація та професіоналізм персоналу, якість праці, соціальне партнерство, економічне зростання та рівень життя [6, с. 195]. Продуктивність праці у сільському господарстві є багатофакторним показником, й виступає інтегральним індикатором ступеня розвитку техніки та технологій, організації праці, а високий рівень продуктивності праці забезпечує поліпшення якості життя сільського населення, його добробут та можливості для розвитку й навчання. Використання дієвих форм стимулювання та мотивації праці обумовлює підвищення зацікавленості працівників в розвитку підприємства, висококваліфікований мотивований персонал здатен до зниження витрат праці, матеріалів та енергії на одиницю продукції, більш економне витрачання коштів [7, с.95].

На особливу увагу заслуговує проблема соціально-економічного розвитку сільських територій, що визначають умови проживання, виробничої діяльності та розвитку персоналу сільськогосподарських підприємств. Урядом було розроблено детальну Концепцію розвитку АПК, пріоритетом якої є розбудова сільських територій. Документ передбачає формування розвиненої сільської економіки, якісних умов проживання на основі нарощування людського і соціального капіталу та партнерства держави, бізнесу, громад.

Таким чином, наявні економічні та соціальні проблеми розвитку аграрного сектора потребують підвищеної уваги з боку держави, розробки та впровадження відповідних цільових програм, які будуть визначати державну підтримку сільгоспвиробників, податкову та інвестиційну політику, а також програм управління продуктивністю праці, що передбачають підвищення рівня

використання робочої сили, стимулювання праці, скорочення втрат виробництва та поліпшення якості життя сільського населення.

Література

1. Світовий Атлас Даних. URL: <https://knoema.ru/atlas/ranks> (дата звернення 24.09.2018р.).
2. Пахуча Е. Продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах Харківської області. Agricultural and resource economics: international scientific e-journal. 2015. Vol. 1, № 2. С. 76-84.
3. Чернушкіна О.О. Продуктивність праці в Україні: порівняльний аспект. Інноваційна економіка. 2013. № 9. С. 106-112.
4. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://www.minagro.gov.ua> (дата звернення 26.09.2018р.).
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 27.09.2018р.).
6. Шимко О.В., Підгора Є.О., Зальцман Т.С., Глушук Ю.С. Продуктивність праці як прогресивний чинник підвищення ефективності використання персоналу. Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. 2017. № 1. С. 194-198.
7. Васильєва О.О. Стратегічні напрями зростання продуктивності праці у сільському господарстві. Стратегія економічного розвитку України. 2016. № 39. С. 91-98.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Басюркіна Н.Й., д.е.н., доцент, завідувача кафедри управління бізнесом
Одеська національна академія харчових технологій

Незважаючи на те, що хліб і хлібобулочні вироби є традиційними продуктами для українського споживача, насиченість ринку різноманітною якісною продукцією є високою, їх виробництво з 1992 року неухильно знижується. За даними Державної служби статистики України [1; 2], з 2000 року воно скоротилось більш, ніж у 2 рази, що викликає занепокоєння державних і суспільних діячів та вчених. Тому вкрай необхідним є впровадження нових форм організації і управління хлібопекарськими підприємствами одночасно з технічними і технологічними інноваціями.

За даними Держслужби статистики України частка витрат українців на харчування у 2017 році дорівнювала 49 % в структурі доходів, що разом з витратами на оплату комунальних послуг (39 %) є вище, ніж в 2013 році [3]. Падіння рівня життя населення спричинило зниження його купівельної спроможності та спонукало економити, навіть на таких харчових продуктах, як хліб і хлібопродукти. У період 2000 – 2017 роки виробництво хліба та хлібобулочних виробів в Україні скоротилося з 2,5 млн тонн до 1,1 млн тонн, або у 2,2 рази, при зменшенні чисельності населення на 14 % [2]. Однак структура виробництва традиційного продукту не змінилась: на хліб пшеничний припадає 52 %, на хліб житній та хліб із пшеничного і житнього борошна – 33 %, на вироби булочні – 24 % всього виробництва [2]. Скоротилось споживання більш дорогих видів хлібобулочної продукції. Спостерігається ситуація, коли офіційна статистика не в змозі врахувати споживання хлібу і хлібобулочної продукції, виробленої в домогосподарствах населення, приватних невеликих пекарнях,

66. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВИ 167
Копайгородська Т.Г., викладач-методист економічних дисциплін,
Кухарук А.А., викладач економічних дисциплін першої категорії
Одеський технічний коледж
67. ОБГРУНТУВАННЯ БІЗНЕС-ІДЕЇ СТВОРЕННЯ ВЛАСНОЇ СПРАВИ З ПОСЛУГ ГОСТИННОСТІ 170
Мардар М.Р., д.т.н., професор кафедри, Устенко А.Є., студент, ОНАХТ
68. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ НА РИНКУ РІДКІСНИХ ГАЗІВ 173
Вігуржиська С.Ю., к.е.н., доцент, Колесник В.І. к.е.н., доцент, ОНАХТ
69. СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ 175
Бровкіна Ю.О., к.е.н., доцент, Козопас Є.С., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса
70. ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БІЗНЕС-СТРУКТУР В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ 176
Лайко О.І., д.е.н., старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
71. МАРКЕТИНГОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ МАЛОГО ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ ТА ОПІНКА ЙОГО РИЗИКІВ 179
Устенко І.А., к.т.н., доцент, Черевата Т.М., к.с/г.н., доцент, Рунтова Т.П., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса
72. ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ 183
Васильєва О.О., кандидат фізико-математичних наук, доцент
Запорізький національний технічний університет
73. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 186
Басюркіна Н.Й., д.е.н., доцент, завідувач кафедри, ОНАХТ, м. Одеса
74. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ 189
Лаголієнко В.В., л.е.н., професор, завідувач кафедри, Голодонюк О.М., ст. викладач, Мільчева В.В., аспірант, ОНАХТ, м. Одеса
75. ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ОПТИМИЗАЦИИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ЗАТРАТ НА ЭТАПАХ ХРАНЕНИЯ И ТРАНСПОРТИРОВКЕ ЗЕРНОВЫХ ГРУЗОВ В УКРАИНЕ 192
Ткачев В.А., заместитель директора ООО ТД Дельта Вилмар по логистике
76. СИСТЕМА ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА: ОПЕРАЦИОНАЛЬНАЯ ЗАМКНУТОСТЬ И ВОЗМОЖНОСТИ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ЦЕПОЧЕК ДОБАВЛЕННОЙ СТОИМОСТИ 194
Звирков О.Е., аспирант, ОНУ им. И.И. Мечникова
77. НЕКОТОРЫЕ МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА В УПРАВЛЕНИИ: МЕРА И МАТЕМАТИЧЕСКИЕ КОНСТАНТЫ 196
Егорова-Гудкова Т.И., к.э.н., доцент,
Одесский национальный университет им. И.И. Мечникова
78. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ХЛІБОПЕКАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА 199
Бровкіна Ю.О., к.е.н., доцент, Крупська К.О., Король В.О., магістранти
ОНАХТ, м. Одеса
79. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ 201
Іванченкова Л.В., к.е.н., доцент ОНАХТ, м. Одеса
80. ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ 204
Бровкіна Ю.О., к.е.н., доцент, Каргіна К.Д., Карпов П.М., магістранти
ОНАХТ, м. Одеса